

บทวิจารณ์หนังสือ

พาราณสี คือ อินเดียแท้

Varanasi is the Real India

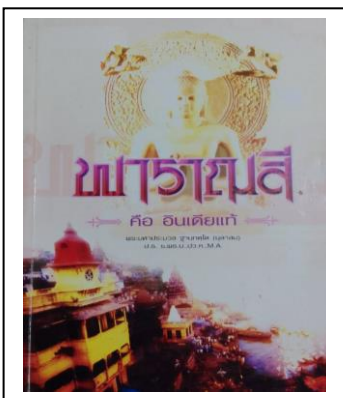
พระนพดล สุตติธัมโม (มุลทาดี)¹ และศิริโรจน์ นามเสนา²
Noppadol Suttithammo (Moonthadee) and Sirirote Namsena

Received: September 02, 2021

Revised: December 13, 2021

Accepted: January 30, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.129

ผู้เขียน: พระมหาประมวล ฐานทตฺโต (บุลาลม)

จำนวนหน้า: 264

ปีที่พิมพ์: 2548

ครั้งที่พิมพ์: 1

สถานที่พิมพ์: บริษัท สำนักพิมพ์ธรรม จำกัด

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอธิบายเรื่องราวของเมืองพาราณสี ที่อยู่ในประเทศอินเดีย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ความศรัทธา ประเพณีและพิธีกรรมของชาวฮินดู ทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาของเหล่าศาสนิกชนจึงได้มาสักการะเพื่อระลึกถึงพระพุทธองค์ที่สังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่ง คือ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา สถานที่ปรินิพพาน เป็นศูนย์กลางของนักศาสนาและปรัชญาต่างมาศึกษา ที่มหาวิทยาลัยกาซีฮินดู หรือมหาวิทยาลัยบาณารัสฮินดู เมืองพาราณสีเป็นสถานที่ทรงประกาศพระธรรมจักรแสดงพระปฐมเทศนาชื่อ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” และทรงได้แสดงพระธรรมเทศนาชื่อ “อนันนลักขณสูตร” ทำให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นการตรัสรู้ของสาวก

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: manoppoldop@gmail.com, Tel.093-2748505

เกิดขึ้นที่ “สารนาถ” จึงทำให้มีความสำคัญและเป็นทีที่กล่าวขานไปทุกมุมโลกทำให้นักแสวงบุญทั่วสารทิศอยากมาเที่ยวชมเมือง “พาราณสี” เพราะเชื่อว่าหากใครได้มาเที่ยวชมเมืองพาราณสีแล้วก็จะขึ้นชื่อว่าได้มาถึง “อินเดีย”

คำสำคัญ: พาราณสี, อินเดียแท้, พระมหาประมวล ฐานทตโต (บุลาลม)

Abstract

This book review of “Varanasi is the Real India” aims to explain the story of Varanasi in India to know the history, faith, traditions and rituals of Hindus that causes the faithfulness of people who have come to pay homage to the Buddha at the Four Buddhist Holy Places, namely the Buddha’s birth place, enlightenment place, first sermon place and pass away place. It is the center of people interested in religion and philosophy who come to study at Kashi Hindu University or Banaras Hindu University. Varanasi is the place where the Dharma Chakra was announced and gave his first sermon titled "Dhammacakkapavattana Sutta" and preached a sermon titled " Anattalakkhaṇa Sutta" which made 5 Pancavaggi free from all defilements. It is the enlightenment of the disciples taking place at Sarnath, making it important and being known all over the world, making pilgrims all over the world want to come and visit "Varanasi" because they believe that if traveling to Varanasi is known as visiting India.

Keywords: Varanasi, Real India, Phra Maha Pramuan Thanadatto (Bulalom)

บทนำ

ในสมัยโบราณพบหลักฐานทางพระพุทธศาสนา เรียกอินเดียว่า “ชมพูทวีป” (Jambudvīpa) แต่ชาวอินเดียเรียกประเทศของตนว่า “ภารตวรรษ” หรือ “ภารต” (Bharata) หมายถึงที่อยู่ของชาวภารตะ ซึ่งเป็นพระนามของพระเจ้าภรต และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู จึงเรียกชื่อประเทศของตนว่า “ฮินดูสถาน” หรือ “ฮินดูสตานี” (Hindustani) คำว่า “อินเดีย” เป็นคำใหม่ เกิดขึ้นจากชื่อของแม่น้ำสินธุชาวเปอร์เซียเปลี่ยนเสียง และเรียกเพี้ยนกันมาโดยลำดับว่า “สินธุ ฮินดู ไฮดู” ชาวกรีกเรียกว่า “อินดิส” อังกฤษเรียกว่า “อินเดีย” ตามลำดับ คนอินเดีย มองอินเดียในฐานะประเทศที่เป็นปึกแผ่นแน่นหนามีทุกอย่างตั้งแต่ต่ำสุดจนถึงสูงสุด สำหรับชาวต่างชาติแล้ว กลับเห็นว่า อินเดีย คือ ประเทศที่มีความสลับซับซ้อน วุ่นวาย น่าทึ่ง ลึกลับ ลึกลับซึ่งน่าอัศจรรย์ และเป็นประเทศที่หาคำตอบได้ยากยิ่ง

เครื่องหมายประจำชาติ (National Emblem) หรือสัญลักษณ์ คือ ตราประจำราชการแผ่นดิน ของประเทศอินเดียนั้นได้ดัดแปลงมาจากเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นรูปหัวสิงห์ 4

เศียร หันหลังชนกันบนยอดเสาหิน ซึ่งพบที่สารนาถ เมืองพาราณสี รัฐอุตตรประเทศ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างขึ้นในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงบริเวณตำแหน่ง ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงพระปฐมเทศนา อันประกอบด้วยทางแห่งความสงบและความหลุดพ้น ให้แพร่หลายไปทั่วทิศทั้ง 4 แห่งจักรวาล

สิงโตทั้ง 4 เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ ความกล้าหาญ และความมั่นใจ สถิตอยู่บนแท่นกลม แท่นกลมนี้ล้อมรอบด้วยสัตว์อีก 4 ชนิด ขนาดย่อม ๆ สัตว์เหล่านี้เปรียบเสมือนผู้พิทักษ์ทิศทั้ง 4 คือ 1) สิงโต พิศัยทิศเหนือ 2) ช้าง พิศัยทิศตะวันออก 3) ม้า พิศัยทิศใต้ และ 4) วัว พิศัยทิศตะวันตก

ธงชาติ (National Flag) ของประเทศอินเดีย ออกแบบให้เป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ เป็นธงไตรรงค์แนวนอน ประกอบด้วย 3 สี คือ สีส้ม เป็นสัญลักษณ์แทนความกล้าหาญ ความเสียสละและจิตที่สละวาง สีขาว เป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์ และความจริง และสีเขียว เป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อมั่นศรัทธา และความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นที่พึงของสรรพสิ่ง

เพลงชาติ (National Anthem) คือ เพลง “ชนะ คณะ มนะ” (Jana-gana-mana) ซึ่งแต่งโดยกวีชื่อ “รพินทรนาถ ฐากูล” (Rabindranath Tagore) ได้รับเลือกให้เป็นเพลงชาติของอินเดีย เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2493 เพลงนี้ถูกนำมาขับร้องเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2454 ระหว่างที่มีการประชุมพรรค อินเดียเนชั่นแนล คองเกรส (The National Congress) ที่เมืองกัลกัตตา รพินทรนาถ ฐากูล ได้แปลเนื้อร้องของเพลงเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อ 2462 โดยให้ชื่อเพลงว่า “รุ่งอรุณของอินเดีย”

เนื้อเรื่อง

พาราณสี เป็นเมืองศูนย์กลางหรือ “หัวใจ” ของศาสนาฮินดู ชาวฮินดูเชื่อว่า พาราณสีเป็นบันไดสู่สวรรค์ เป็นเมืองของพระศิวะมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ (The City of Shiva) เป็นแผ่นดินแห่งความศักดิ์สิทธิ์ (Hely Land) หนึ่งใน 7 แห่ง ของอินเดีย ได้แก่ 1) หริทวาร (Haradhavar) 2) อุชเชนี (Ujjaini) 3) มถุรา (Mathure) 4) อโยธยา (Ayodhya) 5) ทวารกะ (Dvaraka) 6) คอนจีเวอร์ม (Kanchiveram) และ 7) พาราณสี (Varanasi)

พาราณสีเป็นเมืองต้นกำเนิดตราแผ่นดินของประเทศอินเดียที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือสัญลักษณ์จากหัวเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ได้แก่ สิงห์สี่เศียรนั่งหันหลังชนกัน ซึ่งยังคงเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานพาราณสียังมีโรงงานผลิตและซ่อมบำรุงหัวจักรรถไฟของอินเดีย ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย และเป็นอันดับ 2 ของโลก มีสถานีชุมทางรถไฟกว่า 80 ราง มีรถไฟโดยสารผ่านเข้าออกกว่า 80 ขบวนต่อวัน อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมเนื้อดีเป็นสินค้าส่งออก ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และยังเป็นศูนย์กลางการศึกษาปรัชญา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น และพาราณสีเป็นเมืองที่มีมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ และยิ่งใหญ่เป็นอันดับสามของโลก นั่นคือ “มหาวิทยาลัยบานารัสฮินดู” หรือรู้จักกันในนาม B.H.U. มีนักศึกษาจากทุกรัฐของอินเดีย และจากประเทศต่าง ๆ อีกมากมาย เดินทางมาศึกษาได้ขาด รวมทั้งเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของชนทุกชาติชั้นวรรณะ จากทั่วทุก

มุมโลก พาราณสี จึงเป็นจุดดึงดูดผู้คนจากทั่วสารทิศให้แวะมาเยี่ยมชมอยู่เสมอ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1) คำว่าพาราณสี (Bharanari) มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์มหากาพย์รามายณะและมหากาพย์มหาภารตะ ซึ่งเป็นคัมภีร์เก่าแก่และมีชื่อเสียงของอินเดีย คำว่า “พาราณสี” เป็นคำในภาษาบาลี และเป็นคำเดียวกันกับ คำว่า “วารานสี” (Varanasi) อันเป็นคำในภาษาสันสกฤตคัมภีร์อรรถกถาของพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายว่า “พาราณสี” ไว้ว่า “สุดตนเต ตวา พาราริยนติ พาราณสานาม นที, พาราณสาย อวิทุเร ภวา นครี พาราณสี”

2) พาราณสีเมื่ออดีต ก่อนพุทธกาล “แคว้นกาสิ” (ปัจจุบัน คือ บริเวณเมืองอัลลฮะบาด Allahabad) มีเมืองหลวงชื่อ “พาราณสี” เป็นมหาชนบทที่มีความสำคัญทางการเมืองมาก และมักจะทำสงครามกับมหาชนบทแคว้นโกศลอยู่เนือง ๆ ซึ่งกาสิจะเป็นฝ่ายชนะ ในสมัยนั้นกาสิเป็นแคว้นที่มีอำนาจมากที่สุดในอินเดียตอนเหนือ พอถึงสมัยพุทธกาลอำนาจของแคว้นกาสิได้อ่อนกำลังลง ดินแดนส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในอำนาจการปกครองของกษัตริย์แห่งแคว้นโกศล และบางส่วนอยู่ในอำนาจของแคว้นมคธ ต่อมาแคว้นโกศลและแคว้นมคธ ได้ทำสงครามกัน มคธเป็นฝ่ายชนะ แคว้นกาสิจึงได้หลุดจากอำนาจของพระเจ้าปเสนทิโกศล ไปอยู่ในอำนาจของพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ

3) ผ้าไหมพาราณสี ดังได้กล่าวไปแล้วว่า เมืองพาราณสีเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงเรื่องการค้าขาย สินค้าที่สำคัญที่ส่งออกเป็นสินค้าหลัก คือ “ผ้าไหมกาสิ” หรือผ้ากาสิกพัสตร์ ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังด้านคุณภาพ เป็นที่นิยมของผู้คนในสมัยโบราณ เพราะมีความละเอียดอ่อนนุ่ม ฝีมือในการทำก็ประณีตงดงาม แม้กระทั่งในราชสำนักต่าง ๆ ก็ใช้ผ้าจากแคว้นกาสิแห่งนี้เป็นเครื่องทรง ดังปรากฏความตอนหนึ่งในสุขุมาลสูตร กล่าวถึงเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งเจ้าชายแห่งราชสกุลกบิลพัสดุ์ว่าทรงเคยใช้สอยผ้าเมืองกาสิเป็นภูษาทรง ซึ่งพระพุทธองค์ทรงนำมาเล่าให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่เพียงแต่เราจะใช้ไม้จันทร์แคว้นกาสิเท่านั้น ถึงผ้าโพก ผ้าถุง ผ้าห่ม และเสื้อของเราล้วนทำใน แคว้นกาสิ ทั้งนั้น”

4) พาราณสีกับพระโพธิสัตว์ ตามคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า ก่อนตรัสรู้ พระพุทธเจ้าทรงดำรงอยู่ในฐานะ “พระโพธิสัตว์” คือ ผู้บำเพ็ญมรรค 4 เพื่อบรรลุโพธิ์ ได้แก่ ผู้สร้างบารมีเพื่อตรัสรู้ หรือผู้ผูกพันอยู่กับการแสวงหาความรู้ การบรรลุความรู้ที่สูงที่สุด หรือความรู้ที่เรียกว่า “ตรัสรู้” นั้น จะสำเร็จได้ด้วยการสร้างบารมี คือ สำเร็จมาด้วยการเพิ่มพูนความดีด้านต่าง ๆ โดยลำดับ เมื่อความดีที่เรียกว่า “บารมี” สมบูรณ์ก็เป็นพลังนำเข้าสู่กระบวนการตรัสรู้ บารมีซึ่งผู้เป็นพระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญ ก็คือ “ทศบารมี” หรือบารมี 10 ประการ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี บรรดาบารมีทั้ง 10 ประการนี้ ต้องบำเพ็ญให้สมบูรณ์ถึง 3 ระดับ คือ ระดับธรรมดา (บารมี) ระดับปานกลาง (อุปบารมี) และระดับสูงสุด (ปรมัตถบารมี)

5) พาราณสีกับพระเจ้าพรหมทัต เมื่อกล่าวถึงความเก่าแก่และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีมาแล้ว โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึง การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในอดีตกาลพระนามของพระเจ้า “พรหมทัต” จะเป็นพระนามที่คุ้นกันมากับเมืองพาราณสีโดยตลอด ดังมีวลีที่คุ้นหูอยู่เสมอว่า “ใน

อดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองราชย์สมบัติในพระนครพาราณสี” พระเจ้าพรหมทัตจึงเป็นเสมือนตัวแทนของเมืองพาราณสีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไม่ขาดสาย ประดุจแม่น้ำคงคา ที่ยังไหลพัดผ่านเมืองพาราณสีมาตลอดกาลอันยาวนาน พรหมทัต จึงเคยเป็นพระนามของพระพุทธเจ้าในอดีตชาตินั่นเอง ดังพระดำรัสที่ปรากฏในตอนท้ายของชาดกหลายเรื่องว่า “ภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าพรหมทัตในครั้งนั้น ก็ คือเรตถาคตในบัดนี้” “พรหมทัต” จึงเป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ประจำเมืองพาราณสี มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์จวบจนถึงปัจจุบันนี้

6) พาราณสีในยุคปัจจุบัน ประเทศอินเดีย ได้รับเอกราชจากอังกฤษ ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2490 รัฐบาลอินเดียได้ออกประกาศยกเลิกระบบการปกครองแบบราชา มหากษัตริย์ หรือมหाराชา พระราชาทุกหัวเมืองต้องสละตำแหน่ง และต้องคืนพระราชวังคืนให้แก่แผ่นดิน อยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ระบบมหाराชแห่งอินเดียที่มีตำนานมากกว่า 5000 ปี ได้ยุติบทบาทลงในที่สุด พระเจ้าพรหมทัตมหाराชแห่งนครพาราณสี ก็ตกอยู่ในฐานะเช่นนั้นเหมือนกัน ทรงหมดหน้าที่การปกครองและบริหารงานต่าง ๆ ทรงดำรงพระองค์อยู่ในฐานะประชาชนผู้มีอันจะกินผู้หนึ่ง เทาเทียบกับประชาชนทั่วไป แต่ชาวเมืองพาราณสียังเรียกขานยกย่องพระองค์ว่า “มหाराช” หรือ “พระเจ้าพรหมทัต” เช่นเดิม และยังทรงดำรงตำแหน่ง “อธิการบดี” มหาวิทยาลัยเมืองพาราณสีอีกด้วย ถึงอย่างไรก็ตาม พาราณสีแม้จะไม่มีพระเจ้าพรหมทัตประทับอยู่แล้วดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่พระเจ้าพรหมทัตยังคงประทับอยู่ในดวงใจของประชาชนชาวพาราณสี และเมืองพาราณสีก็จะดำเนินต่อไปตราบเท่าที่ลมหายใจยังอยู่

7) พาราณสีกับแม่น้ำคงคา สัญลักษณ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเมืองพาราณสี คือ “แม่น้ำคงคา” คงไม่มีใครเลยที่ไม่เคยได้ยินคำว่า “แม่พระคงคา” หรือ “พระแม่คงคา” แต่มิใช่น้อย คนนักที่จะทราบประวัติความเป็นมาของแม่น้ำคงคา ที่ต่างคนรู้จักดีเพราะแม่น้ำคงคามีประวัติความเป็นมาอย่างพิสดารยากจะหาข้อสรุปได้ โดยเฉพาะมีประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ต่อมาแม่น้ำสายนี้ อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง จนแม่น้ำสายนี้กลายเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดูทั่วทุกภูมิภาค ความศรัทธาของชาวฮินดูที่มีต่อแม่น้ำคงคา ยังฝังลึกอยู่ในสายเลือดของบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน “แม่น้ำคงคาเปรียบเสมือนมารดา ผู้บังเกิดเกล้าของชาวฮินดู”

8) ประวัติแม่แม่น้ำคงคา ในคัมภีร์ว่าด้วยการกำเนิดของแม่น้ำคงคา เดิมทีนั้นพระแม่คงคาเป็นธิดาองค์โต ของท้าวหิมาวัตกับพระนางเมนา และเป็นเชษฐภคินีของพระนางอุม่า ทั้งสองเป็นชายาของพระศิวะ แห่งเขาไกรลาส พระแม่คงคาประทับอยู่ยอดเขาหิมาลัยแห่งเดียว ยังมีได้หลังสายน้ำลงมาสู่พิภพแต่อย่างใด ถึงแม้เหล่าเทพผู้ยิ่งใหญ่จะอ้อนวอนให้พระแม่คงคาหลั่งน้ำให้ไหลสู่พื้นเบื้องต่ำแต่ก็ไร้ผล พระแม่คงคายังสถิตอยู่ ณ ที่เดิม

9) ความมหัศจรรย์ของแม่น้ำคงคา แม่น้ำคงคามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของชาวฮินดูทุกชนชั้นวรรณะมีความศรัทธาต่อพระแม่คงคา มาตั้งโบราณกาลและได้ฝังอยู่ในจิตสำนึกของพวกเขาตลอดไป แม่น้ำคงคายังเป็นประวัติศาสตร์อันยาวของชาวฮินดู ตั้งแต่อดีต แม้แต่พระราชมหากษัตริย์ ราชบัณฑิต นักบวช แม้แต่กษัตริย์ ยาจก ขอทาน ตลอดจนพ่อค้าวาณิชต่าง ๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับแม่น้ำคงคาตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

10) *มหารัชมณเฑียรน้ำคงคา* ริมแม่น้ำคงคาทั้ง 84 ท่าตลอดแนวทางทิศตะวันตกติดกับเมืองพาราณสี เป็นที่อาบน้ำ ที่เผาศพ และใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาของชาวฮินดู เช่น วัน “อมาวาสายะ” คือ วันแรกแห่งเดือนมาฆะ วัน “ศิวาราตรี” และงาน “คงคาโศภ” ซึ่งประชาชนทุกหมู่เหล่า ตลอดจนฤๅษี นักบวช ต่างก็จะมารวมตัวกันอยู่ริมแม่น้ำคงคาเพื่อมาจัดพิธีอันอย่างเอิกเกริก ทั้งวันทั้งคืน มีการจุดประทีปโคมไฟ ลอยกระทง โปรยดอกไม้ พวงมาลัยจันท์หน้คันธชาติ และเท้านมสดลง เพื่อบูชาพระแม่คงคา พวกพราหมณ์จะเป่าสังข์ แกว่งบัณเฑาะว์ และสั่นกระดิ่ง พร้อมกับการสวดมนต์หรือร้องเพลงสดุดีพระแม่คงคาอย่างมีความสุข

11) *ฉาปนกรรมริมคงคา* เมืองพาราณสี เป็นเมืองสำหรับตาย ไม่ใช่เมืองสำหรับเป็นอยู่ จะมีการห้ามศพกันตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว ความตายซึ่งเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ไม่ต้องการ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครสามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็น พระราชามหา กษัตริย์ เศรษฐี คหบดี วนิพก ยาดก ขอทาน ก็ล้วนตายและนอนบนแคร่ไม้ไผ่คลุมด้วยผ้าไหมพร้อม พวงมาลัยดอกดาวเรือง ถูกหามมายังท่าน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ โดยมีเสียงเตือนสติผู้มาร่วมขบวนว่า “ราม นาม สัจจา แส รามนาม สัจจา แส ๆ ๆ” ไปตลอดทาง ซึ่งมีความหมายว่า “ชื่อของพระรามเท่านั้น (ความตาย) เป็นความจริงแท้” ความตายเท่านั้นเป็นของเที่ยงแท้แน่นอนสำหรับทุกคน

12) *พระพุทธรูปกับคงคา* สมัยพุทธกาลพระพุทธรูป เคยเสด็จมาเมืองพาราณสีหลาย ครั้งและได้เสด็จลงทรงสนานพระวรกายในแม่น้ำคงคาเพื่อชำระมลทินทางพระวรกายเท่านั้น พระองค์ให้ความสำคัญในฐานะเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ชำระล้างบาปได้ที่ชาวฮินดูเชื่อถือกัน แต่ พระพุทธรูปทรงยกแม่น้ำคงคาเปรียบเหมือนการบรรลุธรรม มีอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำคงคา ไหลไปสู่ทิศปรายจีน บ่าไปสู่ทิศปรายจีน หลากไปสู่ทิศปรายจีน แม่น้ำใด ฤๅษีก็ฉนนั้นเหมือนกัน เมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน”

13) *เทศกาลบูชาพาราณสี* ชาวฮินดูเป็นกลุ่มชนที่มีประเพณีพิธีกรรมการบูชามากที่สุดในโลก (Hero Worship) ชาวฮินดูจะมีเทศกาลและฉลองกันทั้งปี ทุกเทศกาลจะจัดงานบูชากันอย่าง มโหฬาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งริมแม่น้ำคงคา งานเทศกาลบูชาที่เด่น ๆ มีดังนี้

(1) วสันตปุณณมี ระหว่างเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นงาน “สรัสวดีบูชา” คือ วันบูชาพระแม่สรัสวดี เทวีแห่งการศึกษาและศิลปศาสตร์

(2) มหาศิวาราตรี ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม เป็นงานบูชาพระศิวะ มหาเทพ เชื่อว่าจะพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

(3) โฮลี ระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน เป็นงานรื่นเริงสาดสีฝุ่นต่าง ๆ (คล้ายกับ วันสงกรานต์ของไทย) เชื่อว่าเป็นการฉลองนางยักษ์ชื่อ “โฮลิกา”

(4) ไวสั๊กชิ ระหว่างเดือน เมษายน-พฤษภาคม เป็นวันเริ่มต้นของชาวฮินดูและเป็น วันกำหนดอาบน้ำประจำปีที่ยิ่งใหญ่ อาบน้ำตั้งแต่เช้ายันมืด

(5) นาคปัญมี ระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม เป็นวันทำพิธีบูชาผู้ใหญ่ หรือ พญานาค

(6) รักษาบันธัน ระหว่างเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม เป็นวันงานประเพณีที่น้องสาวจะผู้ข้อมือให้พี่ชาย-น้องชาย และน้องสาวจะขออะไรจากพี่ชายก็ยอมได้

(7) กฤษระชนันดี ระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน เป็นงานบูชาวันคล้ายวันเกิดของพระกฤษณะ

(8) คณศจตุรฤธี ระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน เป็นวันระลึกถึงพระพิคณศ ซึ่ง เป็นเทพพระเจ้าแห่งปัญญา

(9) ทุศคุบูชา ระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม เป็นวันงานเทศกาลบูชาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเมืองพาราณสี จัดงาน 10 วัน เพื่อบูชาพระแม่ทุศคุดา ชายาของพระศิวะมหาเทพ

(10) ดิวาลี ระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน เป็นงานเทศกาลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทั่วทั้งประเทศอินเดียถือเป็นวันปีใหม่ของชาวอินเดียด้วย

14) พาราณสีกับนักบวช

นักบวชที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พวกพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีต่าง ๆ ในงานมงคลพิธีของชาวฮินดู ชีวิตนักบวชเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตทางศาสนาที่เก่าแก่ที่สุด เรียกนักบวชประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ฤषี ผู้แสวงหาโมกษะ คือ ความหลุดพ้นจากทุกข์
- (2) โยคี ผู้บำเพ็ญโยคะ ทรมานใจ เพื่อให้ใจบริสุทธิ์
- (3) ดาบส ผู้บำเพ็ญตบะ ทรมานกายชนิดต่าง ๆ
- (4) มุนี, สมณะ ผู้สงบระจากบาป คือ ผู้บำเพ็ญเพื่อละกิเลส
- (5) สิทธา ผู้สำเร็จได้มานสมาบัติ สำเร็จเป็นโยคีแล้ว
- (6) นักพรต ผู้บวชบำเพ็ญพรตตามแบบพราหมณ์
- (7) ชฎิล ผู้บำเพ็ญเพียรบูชาไฟ
- (8) ปริพาชก, อาชีวก นักบวชที่อยู่ประจำสำนัก
- (9) อเจลก (นาคา) นักบวชเปลือยกาย
- (10) สันยาสี พราหมณ์ผู้ต้องเที่ยวไปบำเพ็ญเพียรตามบุญสถานต่าง ๆ

15) นาฏลีลาพาราณสี นาฏศิลป์อินเดีย เป็นศิลปะศาสตร์ชั้นสูงแขนงหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่รู้จักกันทั่วไปมี 4 แบบ คือ

- (1) การตนาฏยัม เป็นการพ้อนรำตามกฎเกณฑ์แต่โบราณกาลในการพิธีบวงสรวงเทพเจ้า
- (2) กถักกิลี เป็นการพ้อนรำที่แสดงให้เห็นโลกของเทพเจ้า และภูตผีปีศาจ
- (3) กถัก เป็นการพ้อนรำที่ดำเนินไปตามเรื่องราว ที่ได้มาจากวรรณคดีต่าง ๆ
- (4) มณีปรี เป็นการพ้อนรำตามแบบแผนมีความสัมพันธ์กับลัทธิประเพณี ทำพิธีกรรมต่อเทพเจ้า

นาฏศิลป์ที่ถือว่ามีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์ของชาวอินเดียของชาวเมืองพาราณสี คือ นาฏศิลป์ชุด “รามลีลา” ซึ่งเป็นการแสดงเกี่ยวกับเรื่องราวของพระราม โดยดัดแปลงมาจาก

นิทานรามายณะหรือรามเกียรติ์ อันเป็นมหากาพย์ที่โด่งดังของชาวอินเดียและประเทศใกล้เคียง วรรณกรรมของพระราม ได้กลายเป็นต้นกำเนิดของมหากาพย์รามายณะ สมัยที่พระรามครองราชย์ เรียกว่า “ยุครามราชย์”

16) *วิวาทพารามสี* พิธีวิวาทของสังคมอินดู ถือว่าเป็นงานสำคัญยิ่งนักในชีวิตของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะชาวอินดูถือว่า การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ และเป็นชีวิตที่สมบูรณ์แบบ หญิงสาวและชายหนุ่มทุกคนต่างปรารถนาจะมีวันนี้กันทั้งนั้น เพราะถือว่าเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรี เป็นหน้าเป็นตาของครอบครัวนั้น ๆ ด้วยพิธีวิวาทจึงถือว่าเป็นพิธีสำคัญ และยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของชาวอินดู

17) *โภชนาพารามสี* ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว ประเทศอินเดียคงเป็นประเทศเดียวในโลกที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่บริโภคเนื้อสัตว์เป็นอาหารร้อยละ 90 เป็นนักมังสวิรัต นักปราชญ์ทางโภชนาของอินเดียนจึงแบ่งอาหารไว้เป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับสูง ที่ควรแก่การบริโภค ได้แก่ เมล็ดพืช ข้าว ถั่ว งา นม เนย พืชผักผลไม้
(2) ระดับรองลงมา ได้แก่ น้ำชา กาแฟ เครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ต้องพิจารณาด้วยว่าสิ่งใดมีประโยชน์ต่อร่างกาย

(3) ระดับสุดท้าย ได้แก่ เนื้อสัตว์ ไข่ ปลา ซึ่งนักมังสวิรัตระดับสูงปฏิเสธอย่างไม่มีเยื่อใย ให้เหตุผลว่าเนื้อสัตว์อาจจะมีโปรตีนต่อร่างกายแต่มีผลกระทบด้านจิตใจ

18) *มหาวิทยาลัยพารามสี* เมืองพารามสีเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของศาสนาอินดู ประชาชนประมาณ ร้อยละ 75 จุดประสงค์ที่จะตั้งมหาวิทยาลัย ก็เพื่อบูรณาการวัฒนธรรมและประเพณีของอินเดียนให้ดียิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยกาซีอินดู ซึ่งเป็นชื่อแคว้นที่เก่าแก่และโด่งดังมาก คือ แคว้นกาซี มหาวิทยาลัยบานารัสอินดู สร้างขึ้นเมื่อสมัยที่อินเดียนยังอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษจึงเปลี่ยนชื่อเมืองพารามสีเป็นบานารัส

19) *พระพุทธรูปเจ้ากับชาวพารามสี* พารามสีนอกจากจะเป็นแหล่งบุญสถานที่สำคัญของชาวอินดูแล้ว ยังเป็นพุทธสังเวชนียสถานที่สำคัญ 1 ใน 4 แห่ง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าโดยตรงนั่นคือ เป็นพุทธสังเวชนียสถานที่ทรงประกาศพระธรรมจักรแสดงพระปฐมเทศนาชื่อ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งนักปราชญ์กำหนดว่าเป็นพระสูตรที่ประกาศความตั้งขึ้น แห่งพรพุทธศาสนา และยังเชื่อว่า เป็นอภิลักขณ์ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่ทรงละ พารามสีจึงเป็นเมืองที่ชาวพุทธทั่วโลก ต่างเดินทางมากราบไหว้นมัสการพุทธสังเวชนียสถานแห่งนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

20) *พระศาสดากับสารนาถ* พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาอันยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ชื่อว่า “อนันนลักขณสูตร” ประกาศว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างไร้แก่นสาร หรือตัวตนที่แท้จริง สิ่งที่เราจะยึดถือว่าเป็นตัวตนของเราไม่มีอาตมมโนครอบงำเร้นบงการชีวิตอยู่เบื้องหลัง ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ตกอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียน ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดแห่งการปฏิบัติสุดยออยู่ที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น พระธรรมเทศนาก็นั่นนี้จบลง พระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ท่านนั้น จิตหลุดพ้น

จากกิเลสทั้งปวง กลายเป็นพระอรหันต์ จบกิจสูงสุดในพระพุทธศาสนา การตรัสรู้ตามของพระสาวกทั้งหมดนี้เกิดขึ้นที่ “สารนาถ” เมืองพาราณสี

21) อนุสรณ์สถานแห่งปฐมเทศนา นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาลงความเห็นว่ พระพุทธเจ้าได้แสดงปฐมเทศนาโปรด ปัญจวัคคีย์ ณ สถานที่ตรงนี้ คือ ธรรมเมกขสถูป พระสถูปองค์นี้โดยรอบวัดได้ 28.50 เมตร ที่ฐานวัดโดยรอบได้ 33.53 เมตร สูงวัดจากฐานได้ 42.06 เมตร ลักษณะพระสถูปส่วนล่างสุดจะทำด้วยหินก้อนโต ๆ มาตั้งเรียงกัน ส่วนบนจะทำจากอิฐก้อนเล็ก ๆ ทำนองเลขานดอร์ คันทิงแฮม ได้พูดถึงสถูปองค์นี้ว่า “ยกทัชมาฮาลแห่งอัคราเสียแล้ว ไม่มีสถานที่สำคัญของอินเดียอื่นใดที่ผู้คนจะพูดถึงบ่อยเหมือนเมกขสถูปแห่งนี้”

22) ความสำคัญของสารนาถ

- (1) เป็นสถานที่ทรงแสดงพระปฐมเทศนา
- (2) เป็นสถานที่พระภิกษุสงฆ์รูปแรกเกิดขึ้น
- (3) เป็นสถานที่พระรัตนตรัยครบบริบูรณ์
- (4) เป็นสถานที่เกิดขึ้นของอุบาสก-อุบาสิกาผู้ถึงพระรัตนตรัย
- (5) เป็นสถานที่ประทับจำพรรษาแรก
- (6) เป็นสถานที่ทรงส่งพระธรรมทูตชุดแรกออกประกาศพระพุทธศาสนา
- (7) เป็นพุทธสังเวชนียสถาน 1 ใน 4 แห่งของพระพุทธองค์
- (8) เป็นพุทธสถานประดิษฐานองค์ธรรมเมกขสถูป
- (9) เป็นสถานที่เก็บรักษาเสาหินพระเจ้าอโศก เป็นสัญลักษณ์ตราแผ่นดินประเทศอินเดีย ฯลฯ

อินเดีย ฯลฯ

23) ความสำคัญของพาราณสี พาราณสีเป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดของประเทศอินเดีย มีอายุไม่ต่ำกว่า 7000 ปี เป็นทางผ่านแม่น้ำคงคา อันศักดิ์สิทธิ์ของอินเดีย เป็นแหล่งความคิดที่ทำให้เกิดศาสนาต่าง ๆ เป็นสถานที่ชุมนุมของฤๅษี นักบวช นักพรต พราหมณ์ และชฎิล มาหลายพันปี (ป่าอิสิปตนะ) เป็นเมืองที่มีท่าน้ำถึง 84 ท่า เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เป็นสถานที่แม่น้ำสองสายในอินเดีย คือ “วรุณและอสี มารวมกัน เป็นสถานที่รวมกลุ่มชนมากที่สุด ในวันสำคัญทางศาสนาฮินดู เป็นสถานที่เผาศพมากที่สุดไฟลุกโพล่งติดต่อกันนานถึง 4000 ปี เป็นที่ตั้งสวนกว้าง “อิสิปตนมฤคทายวัน” เป็นต้น ปัจจุบันนี้พาราณสี เป็นสถานที่ชุมนุมศาสนาแห่งโลก มีทุกศาสนาทั้งเก่าและใหม่ เป็นที่ตั้งวัดวิศวานถ (วัดทอง) เป็นเมืองการพาณิชย์ เป็นเมืองบรรจุพระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดของอินเดีย เป็นที่ตั้งเมกขสถูป เป็นที่ชุมนุมของพระที่มาศึกษาในอินเดีย เป็นที่ตั้งของวัดพุทธนานาชาติ และวัดไทยแห่งแรกและแห่งเดียว เป็นที่เก็บรักษาสัญลักษณ์ ตราแผ่นดินของประเทศอินเดีย ในอนาคตเป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า พระผู้มีพระภาคพระนามว่า “เมตไตรย” จักอุบัติขึ้นในโลก เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ชมพูทวีปจะรุ่งเรือง พลุกพล่านไปด้วยมนุษย์ กรุงพาราณสีจะเป็นราชธานีนามว่า “เกตุมดี” จักมีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า “สังขะ” เป็นพระราชผู้ปกครองโดยธรรม มีชัยชนะตลอด 4 ทิศ สมบูรณ์ด้วยรัตนะ 7 ประการ

บทวิจารณ์

จากการสรุปเนื้อหาของบทความเรื่อง“พาราณสี คือ อินเดียแท้” ทำให้พบจุดเด่น และ จุดด้อยของบทความนี้ ดังต่อไปนี้

จุดเด่นของบทความนี้ คือ รูปเล่มกะทัดรัดดี ไม่เล็กไม่ใหญ่ มีรูปภาพประกอบของ พิธีกรรมต่าง ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ ของเมืองพาราณสีประเทศอินเดียมาให้ดูประกอบทำให้เข้าใจได้ ง่าย ทำให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อภาพต่าง ๆ ของพิธีกรรม ออกไปให้ผู้อ่านเหมือนได้ไปอยู่ กับสถานการณ์จริง สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนหนังสือเรื่อง“พัฒนาการแบบ องค์รวมของเด็กไทย” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ซึ่งมีรูปเล่มกะทัดรัดดี ไม่เล็กไม่ใหญ่มี เนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคมและการพัฒนาการดำเนินชีวิต อ่านแล้วทำให้ทราบ ถึงความสำคัญของผู้เขียนว่าต้องการจะพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติให้ เติบโตไปอย่างถูกทิศทาง

จุดด้อยบทความนี้ คือ ผู้เขียนมีความรู้และประสบการณ์ ในประวัติความเป็นมาของ เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย เป็นอย่างมาก แต่ยังขาดการแนะนำการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว หรือนักแสวงบุญที่จะเข้าไปเมืองพาราณสี ของอินเดีย เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือนักแสวงบุญจะได้ เตรียมตัว ระวังตัวจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในระหว่างท่องเที่ยวหรือแสวงบุญสอดคล้องกับ ศ.นพ. ประเวศ วะสี (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่” ซึ่งเนื้อหาในเล่ม ผู้เขียนได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งผู้เขียนจะสื่อถึง ความเป็นทิวทัศน์ที่ดีคือทางบวก หากเปรียบเทียบอยากให้ผู้เขียนได้กล่าวถึงความคิดเห็นทิวทัศน์ในเชิงลบ หากผู้กระทำที่สวนทางกับพระราชกรณียกิจของพระองค์แล้วจะเกิดความเสียหายหรือการดำเนิน ชีวิตจะเป็นอย่างไร นอกจากจุดเด่นและจุดด้อยดังกล่าวข้างต้นแล้ว หลังจากอ่านบทความนี้ ผู้ วิจัยยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและขัดแย้งกับผู้เขียนบทความหลายประการ โดยแบ่งเป็น แนวคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดที่เห็นด้วย

เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า สมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ เคยเสด็จมาเมืองพาราณสีหลาย ครั้งและได้เสด็จลงทรงสนทนากับพระวรกายในแม่น้ำคงคาเพื่อชำระมลทินทางพระวรกายเท่านั้น พระองค์ให้ความสำคัญในฐานะเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ชำระล้างบาปได้ที่ชาวฮินดูเชื่อถือกัน แต่ พระพุทธองค์ทรงยกแม่น้ำคงคาเปรียบเหมือนการบรรลุลหรรณ มีอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำคงคาไหลไปสู่ทิศปรายจีน บ่าไปสู่ทิศปรายจีน หลากไปสู่ทิศปรายจีน แม่น้ำใด ภิกษุก็ฉนนั้นเหมือนกัน เมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน” สอดคล้องกับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ข้าแผ่นดินสอนลูก” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับตนเอง ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบันได้เล่าเรื่องและเหตุการณ์ที่ได้ทำงานอุทิศตนเพื่อประเทศชาติโดยไม่หวังสิ่ง ตอบแทน จึงทำให้เกิดความปิติยินดีและมีความสุขในปัจจุบันและในอนาคตที่ท่านได้เห็นชาย ฟ้าเหลืองของลูกทั้ง 2 คน เช่นเดียวกับชาวอินเดียที่ได้ชำระล้างบาปด้วยการลงอาบน้ำที่แม่น้ำคงคา

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้างต้นนี้ที่ว่า ไม่ว่าจะ เป็นพระภิกษุสามเณรหรือฆราวาส เมื่อได้เข้าถึงธรรมของพระองค์ในระยหนึ่งแล้ว จะมีความรู้สึกรู้ว่าที่ท่านสอนในอริยมรรคมีองค์ 8 นั้น (พระมหาประมวล ฐานตโต, 2548) เพื่อให้เราได้นึกถึงและนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง จะเปรียบได้ว่า “ในท้องทะเลที่มีคลื่นได้สาดซัดเหล่าคนขึ้นฝั่งเช่นใด พระธรรมวินัยก็เช่นกันหากใคร ๆ ได้ฝึกแล้ว ก็ฉนั้น”

แนวคิดที่ไม่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้เขียนบทความหลายประเด็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความไม่ชัดเจนในการที่นักศึกษาพระภิกษุกับนักศึกษาฆราวาสพักอยู่ที่เดียวกัน ได้แก่

1. สำหรับที่พักในครั้งนั้น คือ หอพักนานาชาติ โดยในครั้งแรกยังพักรวมกันที่ International House Annexe คือ หอพักหญิงในปัจจุบัน เมื่อสร้างหอ International House Complex หรือหอพักชายในปัจจุบัน เสร็จแล้วจึงย้ายเข้ามาอยู่หอพักนานาชาติ

2. พระสวระประสงค์จะให้เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องจดจำไว้ว่าเป็นสิ่งที่อับอายที่สุด จึงตรัสว่า “ข้า คือ พระผู้เป็นเจ้าสูงสุด ดังนั้น ลึงค์ของข้ากับพระเทวีก์เช่นเดียวกัน มันแสดงการต้อนรับของพระเจ้าที่เขากไรลาศ” ความอับอายได้ทำลายทั้งสองพระองค์ แต่ทำให้สัญลักษณ์ของทั้งสองพระองค์มีชีวิตเป็นอมตะ คือ “ศิวลึงค์กับโยนี” สอดคล้องกับเกษม วัฒนชัย (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์เริ่มเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีภาษาเขียนตลอดจนถึงการอ่านออกได้ แต่การเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้เราสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพราะว่ามีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เราศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา แต่การใช้เทคโนโลยีเปรียบเหมือนดาบสองคม ผู้ปกครองควรให้ความรู้แนะนำการใช้เทคโนโลยีให้ถูกวิธีและแบ่งเวลาในการใช้การเรียนรู้อย่างพอเพียง

ตัวอย่างทั้ง 2 ประเด็นข้างต้นนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งในหลายประเด็นของบทความนี้ที่มีข้อความและเนื้อหาในบทความที่ไม่ตรงกับความเป็นไปได้อาจเป็นไปได้ของหลักความเป็นจริง ถึงแม้ในสถานการณ์จะเป็นไปตามผู้เขียนได้เขียนไว้ ซึ่งการที่ได้แสดงออกมาทางลายลักษณ์อักษรแล้วผู้วิจารณ์มีความรู้สึกรู้ว่าทั้งสองเหตุการณ์หรือสองสถานที่นี้ ผู้เขียนบทความน่าจะใช้ลีลาในการเขียนให้มีความรู้สึกรู้ว่ามองไม่ค่อยชัดเจนไปมากกว่านี้ หรือจะใช้ภาษาที่ควบคุมไม่โจ่งแจ้งเกินไป

สรุปผล

บทความเรื่อง”พาราณสี คือ อินเดียแท้” เป็นบทความที่ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจในพิธีกรรมได้อย่างชัดเจน รวมไปถึงการอธิบายภาพต่าง ๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายของผู้เขียนทำให้ผู้อ่านได้รับองค์ความรู้ใหม่เป็นการเพิ่มพูนศรัทธาและปัญญาไปพร้อม ๆ กันภาพของพุทธสังฆะนียสถานทั้งสี่ ให้แก่มุมมองในการใช้ชีวิตเป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่า พุทธสังฆะนียสถานทั้งสี่ สอนเรื่องการละชั่ว ให้ทำสิ่งที่ดี เพื่อมุ่งสู่ความดีอันสูงสุด คือทำให้จิตของเราละจากบาปทั้งปวงมุ่งสู่พระนิพพานภาพของพีศพ ทำให้ผู้อ่านได้สะท้อนของการ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และมีการดับไปเป็นธรรมดาของสัตว์โลก ไม่ว่าจะเป็น พระมหากษัตริย์ พ่อค้ำวณิ ขวนิกขาทาน ก็ต้องจบลงที่ริมแม่น้ำคงคา

นี้ ทำให้จิตใจของเราจะสะท้อนในการทำมาดีแก่ตนเอง เพื่อสังคมจนถึงประเทศชาติและศาสนา ให้สะสมความดีเพื่อเป็นบุญจะหนุนนำให้เราเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปสู่ภพที่ดีได้ภาพของชาวฮินดูอาบน้ำเพื่อชำระล้างบาป จะสะท้อนให้เห็นตามหลักพระพุทธศาสนา การทำบาปนั้นไม่สามารถที่จะล้างออกได้ เพราะว่ามันได้อยู่ในใต้จิตสำนึกแล้วว่าการทำบาปนั้นจะติดตัวเราไปจนถึงวาระสุดท้ายแล้วจะส่งผลถึงภพต่อไปได้อีก การชำระล้างบาปของชาวฮินดูนั้น จะแตกต่างของชาวพุทธอย่างสิ้นเชิงภาพควันไฟและเปลวไฟที่ไม่มีวันดับของชาวฮินดู จะสะท้อนให้เห็นว่าชาวฮินดูนั้นเขาจะแยกแยะระหว่างชนชั้นวรรณะ ชนชั้นรวยมีเงินทองก็จะทำพิธีศพน้อยอย่างสมเกียรติ ส่วนชนชั้นต่ำจะทำพิธีศพตามมีตามเกิด ในแง่นี้จะต่างจากชาวพุทธที่ทำพิธีศพไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตามก็จะทำตามฐานะของตนที่มี หรือไม่มีก็ทำตามประเพณีเพื่อไม่ให้ศพที่ตายไปนั้นเป็นที่อุจาดตา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทความเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” ของพระมหาประมวลฐานทตโต (บุลลม) มีคุณค่า อุดมการณ์ ให้ข้อคิดและแนวความคิด เพื่อเพิ่มเติมเสริมปัญญาแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศ ที่มีความสนใจที่จะไปเที่ยวหรือแสวงบุญที่เมืองพาราณสี ของอินเดีย ภาพทุกภาพสื่อความหมายให้เห็นวิถีชีวิตของชาวเมืองพาราณสีได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2549). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง*. กรุงเทพฯ: บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน).
- ประเวศ วะสี. (2549). *พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่*. กรุงเทพฯ: ชมรมผู้รับพระราชทานทุนมูลนิธิอานันทมหิดล
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม.
- พระมหาประมวล ฐานทตโต. (2548). *พาราณสี คือ อินเดียแท้*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ร่วมธรรม จำกัด.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ข้าแผ่นดินสอนลูก*. กรุงเทพฯ: มติชน.